



Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Szent István Campus

Vidékfejlesztés és Fenntartható Gazdaság Intézet

Vidékfejlesztési agrármérnöki alapképzési szak

**GAZDASÁGI ÉS TÁRSADALMI EGYENLŐTLENSÉGEK VIZSGÁLATA
NÓGRÁD VÁRMEGYEI PÉLDÁKON KERESZTÜL**

Belső konzulens: Dr. Nagyné Dr. Molnár Melinda
egyetemi docens

**Belső konzulens
intézete/tanszéke:** VFGI, Vidék- és
Területfejlesztési Tanszék

Készítette: Kátai Balázs Elek

Gödöllő

2024

A pályamunkám célja az volt, hogy Nógrád vármegyére és járásaira fókuszálva megvizsgáljam a területi egyenlőtlenségeket. A téma elméleti háttérét biztosító szakirodalmak áttekintésénél először a népesedési trendeket vizsgáltam a világon, majd az európai és magyarországi vonatkozásokban. A társadalmi vizsgálatok mellett térszerkezeti kutatásokat is folytattam. A szakirodalom tanulmányozása segítségével állapítottam meg, hogy Nógrád a vármegyék közt többszempontból (beruházások, kutatás - fejlesztések, GDP/fő, munkanélküliségi ráta) is sereghajtó az országos összevetések alapján.

Az előzetes tanulmányok, személyes tapasztalatok, szakirodalmi áttekintések és az önálló kutatásom során három hipotézisem fogalmazódott meg:

1. Nógrád vármegye járásainak demográfiai trendjeiben mérhető különbségek vannak.
2. Nógrád vármegye járásainak gazdasági aktivitási mutatói ott a legkedvezőbbek, ahol egyébként a demográfiai trendek is a legjobbak.
3. Az 500 fő alatti települések jövedelmi viszonyai a megyében nem érik el a vármegyei átlagot.

Vizsgálataimat az Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer (TEIR) és a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) adatbázisok segítségével végeztem, melynek révén az általam használt mutatók segítségével (idősoros, bázis- és láncviszonyszámokat, duál – mutatót vizsgáltam, lakónépesség, korcsoportok, öregedési index, természetes szaporodás/fogyás, vándorlási egyenleg, iskola végzettség szerinti megoszlás, gazdasági aktivitás szerinti megoszlás, jövedelmi viszonyok szintjén, illetve végső soron egy járási rangsort állítottam fel, megállapítottam a legfontosabb területi egyenlőtlenségeket, és azok időbeli alakulását is.

A kutatásom során az első hipotézist igazolni tudtam, viszont a második és harmadik hipotézis esetében csak részben volt igazolható a feltevés.

A kutatásom során használt mutatók rangsor-elemzésével a Rétsági járás került az első helyre, míg a Bátonyterenyi járás az végzett utolsó helyen. Tapasztalataim segítségével tettem néhány javaslatot is a térségben felmerülő problémákra. Főként a versenyképesség javítására és a fiatalok megtartására vonatkozóan. A gazdasági aktivitás szerinti megoszlásnál a foglalkoztatottak arányát vizsgálva a Rétsági járásban érte el ez a legmagasabb szintet.

Kutatásaimat összegezve a következőket kaptam:

- Nógrád vármegye egyes településeinek népességdinamikája kiemelkedően magas növekedést mutatott, különösen azokon a településeken, amelyek Pest vármegyével határosak. Ez a jelenség arra utal, hogy az emberek számára vonzóbbá váltak ezek a területek, például kedvezőbb ingatlan árak.

- Az öregedési index vizsgálata során csupán a Pásztói járásban tapasztaltam minimális visszaesést. A többi járásban növekedés mutatkozott, ami arra utal, hogy az idős lakosság aránya emelkedik a vármegyében.
- A természetes szaporodás és fogyás elemzésekor az elmúlt évek során átlagosan nézve mind a járásokban fogyásról beszélhetünk, ami azt jelzi, hogy kevesebb születés volt, mint halálozás.
- A belső vándorlási egyenleg vizsgálatakor a Rétsági és a Pásztói járásokban odavándorlás volt tapasztalható, míg a többi járásban elvándorlás volt jellemző. Kiemelendő, hogy a Salgótarjáni járásban volt a legnagyobb mértékű elvándorlás.
- Az általános demográfiai mutatókon túl, a gazdasági és iskolázottsági tekintetben felmértem a népességet. Eredményeim azt igazolták, hogy Nógrád vármegye majdnem minden tekintetben elmarad az országos átlagtól.

A kutatás későbbi folytatásában több jövőbeli irány is fogalmazódott meg bennem. Szeretnék többváltozós statisztikai elemzést készíteni, illetve tervben van a terepi kutatás is. Ezek alapján még több dimenzióban meg tudnám ismerni Nógrád vármegyét, és azoknak a problémaköröknek az okát, amelyek nem derültek ki a mostani kutatásból, választ tudnék kapni rájuk.